

פרוטוקול מס' 352
מישיבת ועדת הכספים
ביום חמישי, ז' באלול התשמ"ו - 11 בספטמבר 1986, בשעה 9.00

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

- מ"מ היו"ר פ' גרופר
- י' ז' אמיר
- י' ארידור
- ש' בן-שלמה
- ח' גרוסמן
- ד' דנינו
- י' כהן
- י' מצא
- ע' סולודר
- ע' עלי
- ש' עמר
- י' פרץ
- י' צבן
- ב' שליטא
- ג' שפט
- ד' תיכון

מוזמנים:

- מ' דברת - מנכ"ל משרד הכלכלה והתכנון
- י' קמחי - משרד הכלכלה והתכנון
- י' בליזובסקי - מ"מ מנכ"ל משרד התעשייה והמסחר
- י' לוי, מ' נתנאל - משרד התעשייה והמסחר
- ח' אילוז - משרד ראש הממשלה
- י' רבינוביץ - נציב מס הכנסה
- ע' שגב, י' אריאב, י' פלדמן - משרד האוצר
- ש' כהן - יו"ר מועצת מצפה רמון
- י' פרץ - מ"מ יו"ר מועצת ירוחם
- ס' ששון - מזכיר מועצת פועלי מצפה רמון
- ד' חזות - ועד עובדי ירוחם
- ד' מסיקה - מזכיר מועצת פועלי ירוחם
- ע' ראו - גזבר מועצת ירוחם
- נ' אבולוף - יו"ר הוועדה הציבורית לעניין סיוע לקבלנים

- יועץ משפטי:
- מזכיר הוועדה:
- יועצת כלכלית:
- קצרנית:

- א' דמביץ
- א' קרשנר
- ס' אלחנני
- ר' בלומרזן

ס ד ר - ה י ו ם :

1. מסקנות ועדת המנכ"לים לגבי תושבי ירוחם ומצפה-רמון בקשר להנחות ממס הכנסה - הצעה לסה"י של חה"כ ז' אמיר; מצבן של עיירות הפיתוח ירוחם ומצפה-רמון - הצעה לסה"י של חה"כ ח' גרוסמן.
2. שינויים בתקציב לשנת 1986. (פניה מס' 108)

1848

מסקנות ועדת המנכ"לים לגבי תושבי ירוחם ומצפה-רמון בקשר להנחות ממס הכנסה -
הצעה לסדר-היום של חג'ר-הכנסת י"ז' אמיר
מצבן של עיירות הפיתוח ירוחם ומצפה-רמון -
הצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת מ' גרוסמן

מ"מ היו"ר פ' גרופר:

אני פותח את הישיבה. ראשי המועצות יציגו את הבעיה.

ש' כהן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת המכובדים, נציגי המשרדים, אנחנו שמחים שהכנסת החליטה להעביר לוועדת הכספים של הכנסת את הנושא של מצפה-רמון. קשה לי לפרוס את כל היריעה הנוגעת למצפה-רמון. ועדת המנכ"לים עבדה והגישה המלצות לממשלה. לתומנו חשבנו שהמלצותיה יתקבלו על-ידי הממשלה. אבל, לצערנו הממשלה החליטה כפי שהיא החליטה, וזה פגע בנו יותר מאשר אילו הנושא לא היה נבדק כלל. עכשיו ניצבת בפנינו דילמה.

מצפה-רמון הוא ישוב במרכז הנגב. הישוב הקרוב ביותר הוא באר-שבע, במרחק של 90-75 ק"מ, ללא פריפריה התיישבותית. זה מכביד מאוד. החיים טובים רק סביב העיירה. המרחק מעלה את ההוצאות של התושבים ב-40%-50% ביחס לתושבים אחרים בארץ.

לדוגמה, בעל משפחה של שני ילדים הנוסע פעם בחודש לבקר את קרוביו בצפון צריך להוציא כ-70 שקל על נסיעות, בערך כ-15% מן המשכורת שלו. דוגמה אחרת: רכשתי מכונת כביסה לפני כחודש וחצי מחברת קריסטל, שזאת חברה גדולה. הוספתי 200 שקל עבור הובלת מכונת הכביסה מבאר-שבע למצפה-רמון. ייקור של כ-40%.

ד' תיכון:

האם זה המצב גם במזון? האם העגבניה בתל-אביב זולה מאשר במצפה-רמון?

ש' כהן:

כן.

ד' תיכון:

היתה פעם קרן שהשוותה את התנאים.

ש' כהן:

כבר שנים שהיא אינה קיימת. לכן החיים קשים מאוד.

עם היערכות צה"ל בנגב ניבנו 400 יחידות דיור ברמה גבוהה מאוד - וילות וקוטג'ים. משרד השיכון בנה אותן. היחידות הללו היו צריכות לאכלס את אנשי צבא קבע שהיו צריכים להגיע למצפה-רמון. היום, שתי השכונות הללו ריקות. בטך-הכל יש במצפה-רמון 1050 יחידות דיור ריקות. מספר היחידות המאוכלסות הוא 700. זאת-אומרת, על כל תושב שגר במצפה רמון יש דירה וחצי שעומדות ריקות.

מ"מ היו"ר פ' גרופר:

מה מספר התושבים?

ש' כהן:

פחות מ-3,000.

ד' תיכון:

כמה דירות ישנות ריקות יש?

ש' כהן:

400-500. חלק מן הדירות הישנות חברת עמידר הרסה. הרסו 50 דירות ועומדים להרוס עוד 50.

הדירות הריקות יוצרות אווירה רעה מאוד, כאילו זאת עיר רפאים. לעתים יש שכן אחד בכניסה שלימה, וזה ממש מדכא.

בשטח החינוך. לפני ארבע שנים היו כ-1,200 תלמידים. היום יש 600 תלמידים. יש נסיגה והיא נמשכת לאורך כל השנים. הישוב הולך ומתדרדר.

במצב הקיים, אם לא תתקבל זריקת-עידוד רצינית כדי שתושבים יתחילו להגיע במרכז הארץ - אין זכות קיום לישוב. הממשלה, הכנסת או מי שמוסמך לכך צריכים להחליט מה רוצים לעשות בישוב. לתושבים המים הגיעו עד נפש. יש היום תפיסה בישוב שאולי עדיף לסגור את הישוב ולתפוס דירות במרכז הארץ. אם לא נוכל להרגיע את התושבים, ביום בהיר אחד נצטרך לשכור משאיות ולעבור לישוב במרכז הארץ. זאת תהיה הבושה הגדולה ביותר למדינת-ישראל. עוד לא היה מקרה שאנשים נטשו עיר ועברו להתיישב במקומות אחרים.

אנחנו חוגגים השנה את שנת ה-30 לעיירה, ועוד איננו רואים כיצד אנחנו עוברים את הסף. הקמת מפעל לא תועיל. לפני כשנה העבירו אלינו את מפעל אורון. זה מפעל יפה, חזק, אבל הוא איננו מסוגל לקלוט עובדים, כי הוא משלם שכר זהה לשכר במרכז הארץ, וההוצאה למשפחה במצפה-רמון גדולה ב-40%-50% מאשר במרכז הארץ. זה מקשה על המפעל לגייס עובדים. כשם שסגרו מפעלים אחרים, גם מפעל זה יגיד שאיננו מסוגל לגייס עובדים.

ד' תיכון:

למה?

ש' כהן:

כי השכר הזה לשכר במרכז הארץ, ובמצפה-רמון צריך להשתכר יותר מאשר במרכז הארץ כדי לחיות באותה רמת חיים. אין לנו פריפריה תעשייתית. אם אני צריך ללכת לרופא שיניים, זה כרוך ביום עבודה. המרחק לבאר-שבע הוא 80-90 ק"מ. כל דבר שנזקקים לו נמצא בבאר-שבע.

יש למצוא פתרון, פתרון שיאפשר גידול של האוכלוסיה ל-7,000-8,000 תושבים, שיאפשר שירותים במקום. אם לא תהיה אוכלוסיה של 7,000-8,000 נפש, בגלל העובדה שאין פריפריה מיושבת - לישוב אין זכות קיום. נכתב על זה כבר רבות. יש על-כך דוחות - משנת 1972 ומשנת 1974. כולם מצביעים על-כך שהישוב צריך להגיע לאוכלוסיה של 7,000-8,000 תושבים, אחרת אין לו זכות קיום.

ועדת המנכ"לים יסבה ודנה, ולדעתנו עשתה עבודה טובה. היא הציעה הטבות יותר מן המקובל בישובי פיתוח אחרים. יש 35 ישובי פיתוח. אם נשווה את מצפה-רמון לאופקים, שדרות או נתיבות, צפונית לבאר-שבע - הרי אם להם יש בעיות, הבעיות שלנו

חמורות פי כמה וכמה. שם הישובים סמוכים אחד לשני ויש פריפריה חקלאית גדולה מאוד שנזקקת לעיר. אצלנו כל הדברים האלה אינם קיימים. לכן ביקשנו מן הממשלה לקבל את דוח הוועדה ככתבו וכלשונו. זה יכול להביא למיפנה.

לגבי מס-הכנסה - זה לא יעזור לתושבים שגרים במצפה-רמון, כי רוב התושבים פטורים ממס-הכנסה. אבל פטור ממס-הכנסה ימשוך למצפה-רמון תושבים שהכנסתם גבוהה. למשל, עובדים מרפ"ל - רשות פיתוח אמצעי לחימה. הם עובדים במצפה-רמון פעמיים בשבוע. משלמים להם הוצאות אש"ל, נסיעות. הם מבזבזים זמן על נסיעות. השכר שלהם גבוה מאוד. למה שלא יעברו לגור במצפה רמון?

י' בליזובסקי:

מדובר על עובדים במפעל שדמה.

ש' כהן:

מדובר ב-150 עובדים שבאים מתל-אביב. ההוצאה לעובד גבוהה מאוד. אם יתנו להם פטור ממס-הכנסה על מגורים במצפה-רמון, יבואו עוד 150 משפחות.

יש כ-400 אנשי צבא שמשרתים באזור. גם הם אינם באים לגור במצפה-רמון. הם נוסעים בסופי שבוע ופעם אחת באמצע השבוע הביתה. אם גם הם יעברו לגור במצפה-רמון, זאת מסה גדולה מאוד. זה יכול לשנות את כל מהלך החיים בשוב. פטור ממס-הכנסה יכול להיות תמריץ רציני שיניע אותם לעבור לגור במצפה-רמון. אם פטור ממס-הכנסה לא יביא למיפנה בפיתוח הישוב, לישוב הזה אין זכות קיום. משפחות רבות עוברות לגור בסביבות תל-אביב. איננו צריכים לעשות הרבה כדי שהישוב יתפורר.

דבר נוסף. ההוצאות של הסוחרים במצפה-רמון גבוהות מאוד, כי את כל הסחורות הם קונים במרכז הארץ. זה כרוך בבזבוז זמן ובהוצאות ניכרות. לדעתנו, פטור ממס-הכנסה יכול להועיל מאוד.

אם המלצות ועדת המנכ"לים יתקבלו, זה יכול להביא למיפנה בפיתוח הישוב. אבקש שועדת הכספים תודיע לממשלה שהיא תומכת במאבק שלנו, שהמאבק שלנו צודק. שמונה שנים ניהלנו מאבקים עם המשרדים השונים עד-אשר הוחלט על הקמת הועדה. זאת התקווה היחידה שלנו. אם ההמלצות של ועדת המנכ"לים לא יתקבלו, יצטרכו לפרק את הישוב.

הייתי מבקש שהועדה תערוך ביקור במצפה-רמון. כאשר תראו את עיר הרפאים הזאת תשוכנעו יותר מאתנו שצריך לסייע למצפה-רמון. אם לא תתקבלנה החלטות ועדת המנכ"לים, זה סוף הישוב שלנו.

אני מודה לוועדה בשם כל תושבי מצפה רמון ואני מבקש שתסייעו לנו במאבק הזה. זה מאבק צודק, ענייני, ובסך-הכל אנחנו מסתמכים על דוח של ועדה ממלכתית.

י' מצא:

איפה המלצות ועדת המנכ"לים?

י' בליזובסקי:

הבאתי אתי. ביקשתי ממזכיר הועדה שיפיץ אותן בין חברי הועדה.

ד' מטיקה:

מר כהן הקיף, בסקירה כללית, את הבעייה של מצפה-רמון. לישובים שלנו יש מכנה משותף. אתייחס לכמה נקודות שמאפיינות את ירוחם. ירוחם מונה 6,200 תושבים.

ד' תיכון:

כמה תושבים היו לפני שנתיים?

ד' מסיקה:

כ-7,000.

י' בליזובסקי:

היתה עזיבה של כ-500 איש בשנה האחרונה.

ד. מסיקה:

מספר הדירות הריקות הוא 520, מתוכן 250 דירות חדשות של משרד השיכון - קוטגים ודירות באיכות גבוהה מאוד. ההגירה השלילית נובעת מן המצוקה הכלכלית-חברתית. יש עזיבה של משפחות חזקות מבחינה כלכלית. צעירים עוזבים את הישוב בתום שירותם הצבאי, ואם לא לאחר שירותם הצבאי - לאחר סיום לימודיהם באוניברסיטה. מרביתם עוברים למרכז הארץ.

י' צבן:

כמה סטודנטים יש?

ד' מסיקה:

יש 150-200 סטודנטים. יש אצלנו גם מכללה, שלוחה של אוניברסיטת בן-גוריון ובר-אילן. יש לנו מכינה להנדסאים. כאשר הם מסיימים את הלימודים הם ממשיכים במכללה הטכנולוגית בבאר-שבע. בתום הלימודים הם בדרך-כלל עוזבים את הישוב, כי אין תעסוקה. הסיבה היחידה בגללה עוזבים היא: העדר תעסוקה.

ועדת פורר, שהוקמה לפני כ-4 חודשים, למדה את הבעיות של ירוחם ומצפה-רמון. היא הצביעה על העובדה שהריחוק של הישובים האלה ממרכז הארץ והעדר עורף כלכלי הם הגורם לבעיות. הועדה קבעה באופן ברור, שללא תמריצים מיוחדים לישובים אלה אין ישועה. אם ועדת הכספים לא תמליץ בפני הממשלה על מתן תמריצים לישובים אלה ואם לא יינקטו צעדים מרחיקי-לכת, מעבר למקובל בעיריות-פיתוח אחרות, לא תהיה תקומה וישועה לישובים אלה. העזיבה תימשך. הבתים ימשיכו להיסגר, למרות שנרכשו בכסף טוב - כאשר היתה אמונה גדולה עם הרבה ציונות. ניבנו דירות יפות, אך בלי-ברירה יש עזיבה. מדובר בעיקר בעזיבה של המשפחות הטובות.

הפטור ממס-הכנסה המוצע הוא התרומה הישירה לפתרון מרבית הבעיות. בעקבותיו תבוא תעשייה מתקדמת. מפעלים מהגדולים ביותר במדינה נמצאים בסביבה, אבל הריחוק גורם לנתק מן המדינה. התושבים מרגישים כאילו ירוחם ומצפה-רמון הם חלק נפרד ממדינת-ישראל.

בשם תושבי ירוחם אני מבקש תמיכה של הוועדה במכלול המסקנותחשל ועדת פורר.

י' בליזובסקי:

ראש הממשלה מינה ועדה בין-משרדית לטיפול בבעיות האבטלה בישובי פיתוח, בראשות מנכ"ל משרד התעשייה והמסחר, אותה ועדה שמוכרת כועדת פורר. הועדה דנה בבעיות של 13 ישובים שנבחרו מתוך 35 ישובי פיתוח שקיימים היום במדינה. הועדה הגיעה למסקנה שלגבי שני ישובים הבעיה יותר גדולה מאשר ביתר. מדובר במצפה-רמון וירוחם.

הוועדה הגיעה למסקנה שהכלים העומדים לרשות משרד התעשייה והמסחר והמשרדים האחרים המטפלים ביישובי פיתוח אינם מסוגלים לתת תשובה לבעיות היישובים האלה, לכן היא יצאה בסדרה של הצעות שאמורות, לפי הערכתי, לתת פתרונות ליישובים. מבין שני היישובים, הוועדה מצאה שהמצב של מצפה-רמון יותר קשה, יותר מסובך. לכן מצפה-רמון קיבלה בהמלצות הוועדה עדיפות על-פני ירוחם.

ברשותכם אפרט את המלצות הוועדה ואומר מה הממשלה אישרה מתוך אותן המלצות, ואשלים מה המשרד עושה בקשר להמלצות.

הוועדה ציינה שמצפה-רמון צריכה להתבסס על שני תחומים. התחום האחד, התיירות. התחום השני, העמקת המעורבות בין העיר, צה"ל ומערכת הבטחון. הנושא התעשייתי הוא ברמה שלישית, לאחר שני התחומים האלה.

במסגרת ההמלצות הכלליות מוצע שיינתן פטור מוחלט ממס-הכנסה לתושבים, עסקים ומפעלים. במלים אחרות, כל פרט, חברה או שותפות במצפה-רמון לא ישלמו מס-הכנסה. זה הנושא המרכזי של המלצות הוועדה וזה הנושא שהממשלה לא קיבלה. הממשלה החליטה בנושא זה, שגם בירוחם וגם במצפה רמון ההטבות במס יינתנו באותה רמה שניתנת כיום ליישובי קו העימות. אם אינני טועה, מדובר ב-10%.

ס' אלחנני:

אבל ללא תקרה.

י' בליזובסקי:

מוצע פטור מוחלט ממס-הכנסה.

י' רבינוביץ:

פטור ממס-הכנסה לא יתן פתרון לתושבים, כי היום הם משלמים אפס מס הכנסה. החשש הוא שפה נפתח 'שיבר'.

י' בליזובסקי:

בתחום התיירות מוצע, שמפעלי תיירות שיוקמו במצפה-רמון יהנו מסטטוס של מפעל מאושר, על בסיס ההטבות שניתנות היום למפעלים תעשייתיים ולא תיירותיים. לדוגמה, בית מלון זכאי היום למענקים בשיעור של 27%. מפעל תעשייתי - 39.2%.

הוועדה מציעה שיוקם מלון בסדר-גודל של 100-200 חדרים על בסיס ההטבות בתעשייה, ושדירות בנויות הקיימות היום יועמדו לרשות היזמים במפעלי התיירות.

כמו כן ממליצה הוועדה לעודד שירותי תיירות מדברית, כולל השקעה בכלי רכב מתאימים, ציוד לקמפינג ועוד. מוצע להשקיע בתשתית התיירותית על-מנת להאיץ את ביצוע הפעולות שהומלצו על-ידי צוות ההיגוי לנושאי תיירות, הכוללים: הקמת מיבנה מסחרי, כולל מסעדה ושירותי תיירות אחרים; פיתוח גן הסלעים וטיילת המכתש, ופיתוח שמורת הרמון. זה אחד האתרים התיירותיים שיכול למשוך תיירים לאזור.

לגבי התחום השני, העמקת המעורבות בין העיר לבין צה"ל ומערכת הבטחון - מוצע להרחיב את מתקן 'שדמה', מתקן בטחוני, על-ידי העברת השלוחה התל-אביבית למצפה רמון, כולל מה שאמר ראש מועצת מצפה-רמון, שזה יביא עשרות משפחות שהיום נעות בין תל-אביב לבין המתקן. כמו כן מוצע לבדוק את ההצעה להעברת פיקוד דרום למצפה רמון, דבר שיוסיף פעילות וגם תושבים לעיר.

ח' גרוסמן:

אני מבקשת שידברו על הצעות מעשיות. מה שהמליצה הועדה חשוב מאוד, אבל יותר חשוב מה הממשלה החליטה.

י' בליזובסקי:

לגבי התעשייה, ההמלצה היחידה היא שתינתנה הטבות במס - פטור ממס-הכנסה, ובנוסף לכך, שמפעלי תעשייה יהנו מהלוואות פיתוח.

ב-1 ביולי 1985 החליטה הממשלה על הפסקת מתן הלוואות פיתוח. אין הלוואות פיתוח מתקציב המדינה. יש הלוואות פיתוח במסגרת שוק ההון. כאן מוצע להחזיר את הכלי הזה ולהעניק הלוואות פיתוח מסובסדות למפעלי תעשייה.

כמו כן מוצע לסבסד את מחירי הטיסה למצפה רמון.

לגבי ירוחם - הבעיה לגבי ירוחם יותר קלה, לכן אשר דובר על הנושא של פטור ממס, הרי בעוד שלגבי מצפה-רמון מציעה הועדה פטור של 100%, לגבי ירוחם מציע הועדה פטור עד תקרת-הכנסה של 3,000 שקל חדש לכל תושב שהוא ובני משפחתו מתגוררים בישוב דרך קבע.

כן מוצר פטור ממס מעסיקים לכל עסק, בין שהוא יחיד ובין שהוא תאגיד.

כן המליצה הועדה שאותן ההטבות במס-הכנסה שניתנות כיום למפעל מאושר במשך 7 שנים תינתנה לתקופה של 10 שנים.

באשר לנושא הבטחון, גם כאן מוצאת הועדה שיש מקום לקשר יותר אמיץ בין הישוב לבין מערכת הבטחון. הועדה ממליצה שמשרד הבטחון יעשה להקמת כל קו תעשייתי חדש בתע"ש ברמת בקע בנגב, ושמערכת הבטחון חלא תבצע הרחבות והשקעות במפעלי תע"ש במרכז הארץ, כל זאת עוד בטרם יוחלט סופית על העברת מפעלי תע"ש לנגב.

המדינה השקיעה הרבה מאוד כסף בתשתית ברמת בקע. היא חכסירה את רמת בקע. מדובר באלפי דונמים. האזור מיועד לרכז את כל מפעלי התעשייה הצבאית שנמצאים היום בחלקי הארץ השונים. המיקום של רמת בקע יאפשר מקומות עבר למספר ישובים בנגב, לאו-דווקה לתושבי ירוחם. אזור בקע אמור להיות אזור תעשייתי מרכזי לישובי הנגב. עד-עכשיו רק מפעל אחד או שניים הועברו לאזור, אבל השקיעו בתשתית שיכולה לקלוט את מפעלי התעשייה של התעשייה הצבאית. אבל, גם אם יוחלט לבצע זאת, זה עניין של עשר שנים לפחות.

י' ז' אמיר:

הוחלט שכל מפעל של התעשייה הצבאית שיקום בעתיד, מקומו יהיה ברמת בקע.

י' בליזובסקי:

לגבי חברת הפוספטים, הועדה החליטה בישיבתה האחרונה, שמשרדי החברה יועברו. התכנית לרכז את משרדי החברה בבאר-שבע תבוטל, וחס יועברו לרמת בקע.

לגבי נושא התיירות מוצע שתיבדקנה תכניות ספציפיות, כולל כדאיות התכנית הקיימת לפיתוח האגם והשתלבותה בתכנית הכוללת של פיתוח התיירות באזור; הקמת מוסיאון מדברי; הקמת אכסניית-נוער.

לגבי תחום השיפוט - משרד הפנים יעשה לשינוי גבולות השיפוט של המועצה המקומית ירוחם כך ששטח מפעל הפוספטים בנגב ייכלל בתחום שיפוטה.

אלה ההמלצות של הועדה. אקרא בפניכם את החלטת הממשלה:

"א. לאמץ את דוח הועדה הבין-משרדית לטיפול נקודתי בבעיות אבטלה, בישובי פיתוח בנושא קידום ופיתוח ירוחם ומצפה רמון, בשינויים הבאים:

1. הטבות במס - ירוחם ומצפה רמון יזכו באותן הטבות מס כפי שחלות על ישובי קו העימות.

2. בניית בית מלון - שרי האוצר והתיירות ימנו את נציגיהם למשא-ומתן עם יזמנים על תנאים מיוחדים לבניית בית-מלון במצפה רמון. "לא קיבלו את ההמלצה שפרייקט תיירות במצפה רמון יזכה לרמת הטבות זהה לאלה הניתנות למפעלי תעשייה. פה מדובר על משא-ומתן פרטני.

3. פעולות פיתוח ותשתית ופעולות אחרות של משרדי הממשלה אשר הומלצו בדוח, יבוצעו מתוך תקציבי המשרדים הנוגעים בדבר. "משמע שחלק גדול מן ההמלצות אינן יכולות להתממש, כי במשרדים השונים אין תקציב למטרה זו.

4. לא יינתנו הלוואות תקציביות מיוחדות מאחר שדרך גיוס ההון הקיימת משמשת תחליף הולם". זאת-אומרת, גם את ההמלצה להלוואות פיתוח הממשלה לא אישרה.

5. הועדה הבין-משרדית לטיפול בבעיות אבטלה בישובי פיתוח, בראשות מנכ"ל משרד התעשייה והמסחר, תמשיך בעבודתה."

אלה החלטות הממשלה. כלומר, ההחלטות הדורשות תקציב כתנאי לביוצען, בין אם דרך המס או בתקציב ישיר, הממשלה לא קיבלה.

י' ז' אמיר:

כאשר העליתי את הנושא של ירוחם ומצפה רמון, בישיבת הפגרה, ידעתי את הדוח של ועדת המנכ"לים, בראשות מר פורר, על בוריו, כולל את החלטת הממשלה. הממשלה, במקום לאשר את ההמלצות במלואן, היא הוציאה מהן את הדברים החשובים שהיו יכולים להציל את מצפה רמון וירוחם.

להחלטת הממשלה בדבר העברת משרדי הפוספטים לירוחם, שהיו מפוזרים בתל-אביב, באר-שבע ואורון, לא תהיה משמעות אם לא תקבל ההמלצה העיקרית של ועדת המנכ"לים בנושא הפטור ממס.

אני פונה לחברי הועדה בבקשה להיות אחראים לפחות כמו ראש הממשלה, ממלא מקום שר התעשייה והמסחר, שר הכלכלה והתכנון, שר האנרגיה והתשתית ושר העבודה והרווחה, שתמכו בממשלה בהצעה לאמץ את הדוח במלואו, כולל הפטור ממס הכנסה. בכל מה שנציע לא תהיה ממשות, אם האדם הבודד שעובר מתל-אביב או ממקום אחר לירוחם או מצפה רמון לא יחשוב שמצבו משתפר מבחינת ההכנסה שלו. אנשים נוסעים מהארץ עד אפריקה ועובדים בתנאים קשים ביותר כדי לחסוך 500, 700 או 1,000 דולר לחודש. מצפה רמון היא אפריקה של מדינת ישראל. אנשים יעברו אליה אם ההמלצות של ועדת פורר תתגשמה במלואן.

אמרו לי מנהלים בכירים במפעל הפוספטים, שאם ירוחם תקבל את ההנחה שקבעה ועדת פורר, הם יעברו עם משפחותיהם לירוחם.

ס' אלחנני:

הפטור ניתן למי שעובד או למי שגר.

י' ז' אמיר:

הפטור ניתן למי שגר במקום, למי שילדיו לומדים בבית הספר בירוחם, לא למי שעובד באזור. אין היום פטור למי שעובד באזור אלא רק למי שגר שם.

בכוחם של התמריצים המוצעים על-ידי ועדת פורר למשך עשרות ומאות תושבים לשובים אלה. יש החלטה להוסיף 200 משפחות למצפה רמון ו-100 לירוחם. ללא פטור ממס הכנסה אף אחד לא יעבור. יש עובדים של מפעלי ים המלח והפוספטים שגרים בבאר-שבע. אם יהיה פטור ממס - יעברו לגור בירוחם ובמצפה רמון. גם מאות קצינים ומשרתי קבע ברחבי הנגב יעדיפו את מצפה רמון אם תהיה להם הטבה במס. אם אנחנו רוצים לשפר את מצב מצפה רמון וירוחם, אנחנו חייבים לתת להם הקלות אלה במס. עלינו לדרוש מן הממשלה לחזור בה מהחלטתה. אמרו לי שרים שקיבלו את ההחלטה, שלא ידעו על בוריו את דוח ועדת פורר. אני מציע לא להרחיב את הדיון ולקבל החלטה חיובית.

מ"מ היו"ר פ' גרופר:

ישבתי בממשלה במשך שנה. הסיפורים ששרים אינם יודעים על מה הם מצביעים אינם נכונים.

מנכ"ל משרד הכלכלה והתכנון מבקש לומר את דברו.

מ' דברת:

אני רוצה להתייחס לנושא הפטור ממס-הכנסה. אם שמתם לב, יש פער בניסוח ההמלצות לגבי מצפה רמון ולגבי ירוחם. ההמלצה לגבי מצפה רמון גורפת מאוד. אני אישית טיפתי בניסוח ההמלצות הנוגעות למיסוי. עשיתי זאת בזהירות רבה מאוד. לגבי ירוחם נקבעה תיקרה, כאשר יש קריטריונים ברורים. זה מופעל היום גם לגבי ישובים בקו העימות ואזורי פיתוח אחרים. ההצעה הזאת אינה מכוונת לחברות אלא ליחידים בלבד. לא נראה לי שהפריצה בהצעות האלה תהיה משמעותית. אם חסר משהו בהצעה, אנשי המקצוע בניציבות מס-הכנסה יוכלו להתגבר על-כך. חבל שנציבות מס-הכנסה לא הציעה הצעה אלטרנטיבית שתענה על הבעיות האמיתיות שהועלו כאן.

י' מצא:

ממשלת ישראל הפכה את ההמלצות של הועדה, להערכתי ולצער, לדקלרציות. היא לא נתנה להן משמעות אופרטיבית. אם הממשלה אומרת בהחלטתה שהפעולות יבוצעו מתוך תקציבי המשרדים הנוגעים בדבר, הריהי סתמה את הגולל על ההמלצות. אם יקום מלון, כפי שמוצע, הוא ישרת את הפקידות הבכירה, שלצורך זה גם תקבל אש"ל.

דרושה תשתית אנושית חזקה במצפה רמון ובירוחם. לצורך כך יש למשוך כוח עבודה גם ממרכז הארץ וגם מהסביבה, ואת זאת ניתן לעשות אך ורק באמצעות הקלות מס מפליגות. כיום, לא רק שאין הקלות מס מפתות אלא שיש תמריצים שאנשים יעזבו את מצפה רמון וירוחם. אם המפעלים בסביבה מכסים הוצאות שונות של עובדים הבאים מתל-אביב, באר-שבע ומקומות אחרים, אין שום פיתוח למגורים בירוחם ובמצפה רמון. על-מנת שיוכלו לבצע את התכניות המוצעות, יש קודם-כך למשוך אנשים ממרכז הארץ והסביבה שיבואו לחיות בישובים אלה ויחזקו את התשתית האנושית. חיזוק התשתית האנושית ייעשה רק באמצעות הטבות מס מפליגות.

אני מציע לקבל היום החלטה, שועדת הכספים תובעת רויזיה בהחלטת הממשלה בנושא הקלות המס.

ישאלו מה ההבדל בין קרית-שמונה ועיירות אחרות לבין מצפה רמון וירוחם. בצפון יש בעיה בטחונית קשה, אבל אין עזיבה בגלל חוסר פרנסה. שם יש תשתית לא רעה. שם צריך להתמודד עם בעיות הבטחון. אבל פה יש בעיה של התרוקנות הנגב. צריך לתת הקלות מס מפליגות על-מנת לחזק את התשתית האנושית בנגב.

י' פרץ:

ההמלצות לגבי מה שצריך להעשות באזור הנגב אינן חדשות. המלצות כאלה כבר קיימות שנים. מאז שהעניין הוטל על המשרדים, ואין תקציב, הן אינן מבוצעות. זה מראה בדיוק למה הממשלה התכוונה. הממשלה נתנה הצהרה דקלרטיבית ותו לא. וזה היה במשך כל השנים. גם אם יקרה הנס הגדול ויקום מלון במצפה רמון, אינני יודע אם יהיו עובדים להפעילו. בועדה זו דיברנו לא פעם ולא פעמיים על הצורך לסווג מחדש את אזורי הפיתוח ואת ערי הפיתוח לשם שינוי דגשים. זה לא נעשה. הבעיות נפתרות באמצעות לחץ זה או אחר. איננו יכולים להשוות את נהריה לירוחם. אינני רוצה גם להשוות את ירוחם לקיבוצים ומושבים אחרים. להם נותנים הטבות. אומרים שזה אזור עימות.

האם אנחנו רוצים ערי רפאים? קודם-כל יש לחזק את היושבים שם. כיצד? האם באמצעות אבטלה, חוסר שירותים מינימליים? עבור כל שירות הם נאלצים לכתת רגלים. בירוחם עוד לא שילמו משכורות לעובדים, כי אין תקציב. ואחרי שכבר מתקבלות המלצות של ועדת מנכ"לים, החלטת הממשלה היא: רשמנו לפנינו את ההמלצות. האין זו בושה? העבירו את העניין למשרדים בלי תקציב מתאים. אחר-כך, כאשר יקומו תושלבי ירוחם ומצפה רמון ויפגינו, יגידו להם: אינכם מתנהגים יפה. אבל למה אנחנו מובילים אותם בכיוון זה?

אני מציע שהועדה תקבל את המלצות ועדת המנכ"לים כמיקשה אחת ותציע לממשלה לחזור בה מהחלטתה. אולי באותה הזדמנות, ועדת הכספים, שהקימה ועדת משנה לפני 4-5 שנים לשינוי סיווג עיירות הפיתוח, תבטל את ההטבות בישובים מסויימים ואז יהיה תקציב להטבות למקומות שהן באמת דרושות שם.

ד' תיכון:

כל ההמלצות של ועדת המנכ"לים הומלצו על-ידי ועדות שונות במרוצת שלושים השנים של מצפה רמון. אין המלצה חדשה אחת. למצפה רמון בעיה קשה. היה חלום גדול. בפועל מה שנוצר זה עיר רפאים עם תקווה גדולה לקראת הסכם השלום. גם היא הפכה אכזבה גדולה. המלצה על הקמת מלון ניתנה עוד לפני 11-12 שנה וגם לפני 22 שנה. גם עניין הפטור ממס-הכנסה הומלץ לפני שנים רבות. גם אם יבצעו את ההמלצה הנוגעת למס, לא תיפתר הבעיה. השאלה היא איך תוקפים את הבעיה. מדובר בישוב מבודד שהוצאות הנסיעה אליו גבוהות ביותר.

י' פרץ:

למה פטור ממס לא יפתור את הבעיה?

ד' תיכון:

כי בלאו-הכי התושבים אינם משלמים מס הכנסה. אם תשאל את נציב מס הכנסה מה ההכנסות מאלה שגרים במצפה רמון, יתברר שאף לא אגורה אחת.

מ"מ היו"ר פ' גרופר:

איני חושש מתקדימים.

ד' תיכון:

אזור הסחר החופשי באילת, בשלב זה, לא עורר בעיה של תקדימים, אבל הביא ברכה לאילת.

הפתרון למצפה רמון לא יוכל להיות קונבנציונאלי. הצלחנו להעביר לשם מפעלי תעשייה, וגם זה לא עוזר. יש בעיות קשות בקרב הגרעין הראשוני של הישוב. כנראה שנקודת החיות שם היא 10,000 נפש. זה הגרעין המינימלי שיאפשר חינוך, שירותים ותרבות ברמה נאותה. קשה להגיע לנקודה זו.

י' פרץ:

מה דעתך בנושא המיסוי.

ד' תיכון:

בלאו-הכי מרבית האנשים באזור פטורים ממס. תהיה עוד הצהרה דקלרטיבית שבפועל לא תיתן דבר. הבעיה היא של גרעין מינימלי של 10,000 איש.

יש נושא שמרבים לדבר עליו במשך עשרים שנה ולא עושים כלום בנדון. יש ליצור מוקד משיכה בדומה לאזורים אחרים בעולם בהם יש קושי לגייס אנשים. כוונתי לקאזינו. יש להקים בית-מלון עם קאזינו, ושהוא יהיה ייחודי.

י' מצא:

גם נחתום על הסכם עם 'פלייבוי' באנגליה.

ד' תיכון:

גם בחינם לא יבנו שם בית-מלון. הוצאות ההחזקה הן כאלה שהוא לא יהיה רווחי. גם אם יינתן מענק של 70% למפעל תעשייתי במצפה רמון, לא יגשרו על-פני הוצאות ההובלה.

אם אני צריך להתמקד בהמלצה אחת ויחידה לגבי מצפה רמון, הרי זה בנושא הקאזינו. זה יכול לפתור את הבעיה של מצפה רמון. אחרת לא נוכל להחזיק שם את התושבים.

י' ז' אמיר:

האם אלה שישחקו בקאזינו יגורו במצפה רמון?

ד' תיכון:

כאשר אני מדבר על קאזינו, איני מתכוון למתקן אחד. סביב כל העסק הזה מתפתחת תעשייה אדירה.

לגבי ירוחם, איני יכול לומר שכל שלושים שנות ירוחם היו רעות. היו גם שנים טובות. התעשייה הגיעה לירוחם והביאה שגשוג. עם הסתלקותו של בורנשטיין נעצר הפיתוח בירוחם.

ד' מסיקה:

אני שמח שהמפעל עבר לידי כור.

ד' תיכון:

אבל שירחיבו אותו.

חשבתי שירוחם היא פרבר של דימונה. כיום אין מקום לערים כמו דימונה וירוחם בנפרד. צריך לחזק את התעשייה בירוחם, וזה אפשרי. איני בטוח שזה אפשרי לגבי מצפה רמון. לירוחם יש יתרון יחסי לגבי מצפה רמון.

אם לקבל המלצה אחת ויחידה, הייתי קורא לממשלה להכריז על שנת התשמ"ז כשנה בה עיקר המאמץ בתחום תעשייה, מסחר ותיירות יופנה לשתי הערים האלה - מצפה רמון וירוחם. במשך תקופה מסויימת עדיף להתרכז במספר קטן של עיירות פיתוח, שהן בעייתיות. אם נכריז על שני מקומות אלה כבעלי עדיפות, וניתן בהם תנאים מפליגים, נפתור את הבעיה לטווח ארוך.

ע' עלי:

תן דוגמאות להטבות מפליגות.

ד' תיכון:

הממשלה יכולה להחליט שלגבי מספר פרויקטים שיוקמו השנה בירוחם ההטבות תהיינה מפליגות, מעבר להטבות על-פי החוק לעידוד השקעות הון. אני מציע ששנת התשמ"ז תהיה בסימן של מצפה רמון וירוחם.

י' כהן:

ועדת המנכ"לים ביצעה עבודה טובה ומקצועית. צריך ללכת בעקבות המלצות ועדת המנכ"לים. עושים עוול לממשלה כאשר טוענים שהיא לא אישרה את כל ההמלצות. היא אישרה את מרבית ההמלצות. ואלה המלצות קונקרטיות. אם יישמו את ההמלצות שהממשלה אישרה, תהיה פריצת דרך, בתנאים שיועמדו המשאבים הדרושים לכך. אם יודיעו שאין תקציב, נצטרך להתערב.

לעניין פטור מלא ממס, זאת הצעה גורפת מדי. צריך ללכת בכיוון של הקלות במס, אבל לא פטור מלא.

עדיף שהועדה תתרכז בהמלצות שניתן ליישם, ומייד.

י' מצא:

הראשונה בהן היא ההמלצה לפטור מלא ממס.

י' כהן:

חלק גדול מן ההמלצות ניתן ליישם. באמצעות החלטה גורפת לא נשיג מה שאנחנו רוצים להשיג. ההצעה לפטור מלא ממס אינה שקולה.

ב' שליטא:

לפני שנים רבות התחלנו במערכת תמריצים בעיירות הפיתוח. המערכת הזאת הולכת ונעלמת. לא נשאר ממנה אפילו כזית. היום עיירות הפיתוח זרוקות לעצמן ואין להן שום יתרון יחסי. נהפוך הוא. מתברר שלערים הגדולות במרכז הארץ יש יתרונות רבים. לעיירות הפיתוח מחלקים פירוורים, כמו שמחלקים לעניים. זה לא רציני. אנחנו עצמנו אשמים בכך, כי כאשר נותנים תמריץ למישהו, מייד יש חמישים בתור.

יש הצדקה למתן הטבות למצפה רמון וירוחם. המצב הגאוגרפי והדמוגרפי שם מצדיק זאת.

הוחלט על העברת משרדי הפוסטלים לירוחם. איני מתלהב מזה. אני חושש שעכשיו כולנו נרדס. נחשוב שהצילו את ירוחם. לא הצילו את ירוחם. זה לא שווה את הנייר עליו זה כתוב. המקום ימשיך לדשדש עם הבעיות החמורות שלו. אם תהיה התדרדרות נוספת, כמעט אפשר להגיד קדיש על הציונות כולה.

משרד התיירות בזמנו - ואני משבח על-כך את שר התיירות דאז, גדעון פת - החליט לכתב בשיטה של אגרופים. להשקיע את כל משאבי התיירות בשנה מסוימת בישוב אחד, להפוך אותו לפנינה ואחר-כך להמשיך הלאה. משרד התיירות טיפל באילת, וכך שינו את אילת מקצה לקצה. גם בטבריה עשו רבות. זה בזכות המלצה שלי לשרי התיירות. חשבתי שגם טבריה חשובה. עכשיו צריך לחשוב בכיוון של מצפה רמון. יש שם אקלים טוב. על המרחק אפשר להתגבר באמצעות תמריצים.

בעניין המס, אני נגד פטור מלא לכולם ממס. חייבת להיות תקרה. יש אנשים שמרויחים סכומים אדירים. איני רוצה שמצפה רמון תיהפך להם לעיר מקלט. מסכומים מסויימים יצטרכו לשלם מס.

י' רבינוביץ:

בהחלטה על 10% אין תיקרה.

ב' שליטא:

אני בעד אחוז יותר גבוה, ובסכומי עתק לקבוע גם איזו תיקרה.

יש שני ישובים בארץ שמצבם דומה למצב של מצפה רמון וירוחם - שלומי ובית-שאן. צריך להחליט לטפל השנה ב-4 ישובים אלה, בלי נספחים ורשימות נוספות.

למפעלים יצרניים צריך לתת פטור מלא ממס. מפעל יצרני רציני תורם רבות לפיתוח הישוב. היום הפנים צריכות להיות למצפה רמון וירוחם. עם מאמץ ורצון טוב אפשר להפוך את מצפה רמון לערד שנייה, אפשר להפוך אותה לאבן שואבת.

ש' עמר:

דובר כאן על הטבות מפליגות. איני רואה הטבות מפליגות. גם איני מקבל את ההשוואה עם אילת וטבריה. להם יש אטראקציות מיוחדות. הבעיה של מצפה רמון וירוחם היא מיעוט האוכלוסיה וההגירה השלילית. גם פטור ממס בלי תמריצים נוספים לא יועיל.

יש להחליט על פטור מלא ממס במצפה רמון ובירוחם עד אוכלוסיה של 25,000 נפש. כאשר תהיה אוכלוסיה של 25,000 נפש תהיה תשתית בסיסית, ואז יהיו שווים לכל אזרחי המדינה. עד-אשר מגיעים לאוכלוסיה של 25,000 אלף נפש יש לתת פטור מלא ממס. כך יהיה תמריץ לאדם ממרכז הארץ לעבור לשם. זה יהיה הפתרון לבעיה של מצפה רמון וירוחם למשך שנים רבות. כך נוכל להיות בטוחים שגם הבאנו אוכלוסיה לנגד וגם בנינו תשתית בריאה לשני הישובים האלה.

ד' דנינו:

דובר כאן על הטבות מפליגות. מה הן הטבות המפליגות? כיצד יביאו יזמים האם מישהו יביא ויגיד שהוא רוצה להקים מפעל בירוחם? הוצאות ההובלה מגיעות ל-25% ממחיר המוצרים. יש למצוא פתרון על-מנת שאוכלוסיית ירוחם תגיע ל-10,000-20,000 תושבים ואוכלוסיית מצפה רמון ל-5,000-6,000 תושבים.

אני בעד מתן פטור מלא ממס הכנסה, בהסתייגות מסויימת, על-מנת לא להפוך את ירוחם ומצפה רמון לכוורת של דבורים, שיעברו לשם אנשים לכמה שנים כדי לעשות כסף ואחר-כך יעזבו את המקום. אני מציע לתת פטור ממס בתנאי שאנשים יגורו שם לפחות חמש-שש שנים. ולא - מי שיעזוב יצטרך לשלם את מלוא המס.

אם רוצים לפתח את האזור, משרדי הממשלה חייבים ליזום תעשייה במקום. אם נחכה ליזם מתנדב - הישוב יתנדף.

י' צבן:

אני חושש שהדיון שלנו, בלי שיש למישהו כוונה בכך, עלול להיות דיון לצורך יציאה ידי חובה. הבעיות עמוקות ורציניות. אני מדבר על צדדים פוליטיים, סדרי עדיפויות לאומיים וכיו"ב. אתמוך בכל הצעה לפתרון של עזרה ראשונה, אבל הרגשתי היא שזה לא יביא לפרי המקווה.

הבעיה היא בהיקף גדול. היא חורגת מהעניין של שני הישובים. אם לא יהיה שינוי של פני הנגב, אם לא יהיה רצף התיישבותי, יהיו עליות ומורדות. כאשר מדובר בישוב מבודד, נכון שעדיף שתהיה שם אוכלוסיה של 10,000 איש ולא 3,000 איש, אבל גם ישוב של 10,000 איש יכול להרגיש שהוא מבודד. הבעיה היא ליצור רצף התיישבותי. אני רואה ביצוע רציני בעניין זה.

בישיבה הזאת מתמקדים על פטור ממס. אני רוצה לומר כמה דברים בגלוי. באופן עקרוני, בנושא של פטור ממס מובנה דבר פטול - זה נותן בונוס גדול לחזק ו'פייג' לחלש. זה הדבר הפטול. לדוגמה, היה פטור של 10% בישובי העימות. המשמעות היתה שדובב ואביבים לא נהנו כלל, אבל עורך-דין בנהריה נהנה מאוד. פטור מלא ממס אני מציע לתת לאף אחד. מס הכנסה משמש גם לביקורת על מה שקורה.

יש שאלה רצינית של שכר. אחד הדברים שצריכים להיות כלולים בהחלטה שלנו הוא, שמפעל לא יקבל הטבה אם לא יבטיח שכר ראוי לשמו. אם יקימו מפעל בשכר נמוך לעובדים, אנחנו יודעים מה התוצאה. יבואו מעזה לעבוד במצפה רמון, ויסיעו אותם לשם בהליקופטרים. עניין השכר יותר חשוב בעיני מעניין מס-הכנסה.

מה פירוש מתן הקלות למפעלים? אני בטוח שהמפעל ממש יבסס את עצמו באזור ושעובדיו יגורו שם. צריך לדאוג קודם-כל שהמפעל יבסס את מצפה רמון וירוחם. ולא - זה יהיה מקח טעות. יש מספיק סיפורים על מפעלים שהתחילו יפה, ואנחנו יודעים מה היה הסוף.

יכול להיות שיש כאן מצב של S.O.S. במצב כזה עושים דברים שבדרך-כלל נרתעים מלעשותם. אני מציע להתקרב, עד-כמה שאפשר, למסקנות ועדת פורר. העזיבה של הישובים היא טרגדיה. זה כתם על המפה.

מ"מ היו"ר פ' גרופר:

הבעיה מתמשכת על פני שנים. הבעיה כל-כך רצינית, שיש לעשות משהו דראסטי, גדול. יכול להיות שפטור מלא ממס הכנסה יעזור לביסוס התשתית האנושית, אבל יכול להיות שלא. זה לא עניין של 'זבנג וגמרנו'.

בצבא האמריקאי היתה בעיה שלא היו טייסים בצי. כיצד פתרו את הבעיה? הודיעו שמי שחותם על חוזה לשלוש שנים, פטור למשך שלוש שנים ממס הכנסה. נתקבלו הצעות רבות להתגייס לצי.

המצב הכלכלי של הפרט הוא גורם מכריע. ההמלצות של ועדת פורר הן המלצות טובות. אבל הממשלה החליטה, שכל משרד יבצע זאת מתקציבו, ולשום משרד אין משאבים לכך. לא הוקצבו תקציבים מיוחדים למטרה זו.

אם רוצים לטפל בנושא ברצינות, יש להתמודד עם שני אנשים שיכולים להכריע בעניין - שר האוצר ושר התעשייה והמסחר. נזמין אותם להשתתף בישיבה של הועדה ונתמודד עם הבעיה בנוכחותם. אחרת, אנחנו מכירים את הסחבת בהמלצות. נביא לכאן את שני השרים ונאמר להם: או שאתם מצילים את שני הישובים האלה או שנרים ידיים. המצב במצפה רמון יותר גרוע מאשר בירוחם, כי במצפה רמון אין התעשייה שיש בירוחם.

אם זה בהסכמתכם, אזמין גם את ראש הממשלה. האם אתם מאשרים את ההצעה להזמין את ראש הממשלה, שר האוצר ושר התעשייה והמסחר?

י' ז' אמיר:

אני בהחלט בדעה שבלי תקציב מיוחד למשרדים לא ייעשה דבר, אבל על-סמך נסיוני במשך שלושים שנה בנגב אני יודע שאפשר להציל את מצפה רמון אם נביא לשם אלפי אנשים, וזאת באמצעות החלטה על הקלה במס הכנסה.

אני מציע לקבל החלטה שהועדה תומכת בהמלצות ועדת פורר הנוגעות למצפה רמון וירוחם.

יחד עם זאת, היות והמשרדים יצטרכו להתמודד עם הבעיות הרציניות של הישובים במסגרת תקציביהם, נזמין את השרים אריק שרון, גד יעקבי ושר האוצר, ונתמודד יחד אתם עם השאלה כיצד לבצע את המלצות ועדת המנכ"לים לפרטיהן. בכוח החלטה על פטור ממס לשנות טוטאלית את הרכב האוכלוסיה בשני הישובים האלה.

מ"מ היו"ר פ' גרופר:

אתה מציע שנקבל עוד היום החלטה על תמיכה בהמלצות ועדת פורר. אני מציע לא ללכת בדרך הזאת. דוח פורר קיים שלושה חודשים. אני מציע להזמין את השרים ולהתמודד איתם ישירות לגבי הנושא. אני מודה לך על התיקון. נזמין את שר האוצר, שר התעשייה והמסחר והשר גד יעקבי. נשקול אם להזמין לישיבה זו גם את ראש הממשלה. כך נוכל להתמודד עם הבעיה. לא נפסיק עד-אשר נקבל החלטה. לעוד המלצה אין ערך.

י' ז' אמיר:

אני מבקש הצבעה.

מ"מ היו"ר פ' גרופר:

אני יושב-ראש זמני. היושב-ראש ביקש ממני לא להעמיד שום הצעה להצבעה. הוא רוצה להיות שותף להחלטה ורוצה לשבת כאן עם השרים.

י' ז' אמיר:

איני מקבל את הפרוצדורה הזאת.

י' צבן:

אי-אפשר להזמין את שר האוצר, שר התעשייה והמסחר ושר הכלכלה והתכנון לאחר שמתקבלת החלטה סופית.

י' פרץ:

לא צריך להזמין אותם. הם כבר אמרו את שלהם.

מ"מ היו"ר פ' גרופר:

אני רוצה להביא אותם לשינוי ההחלטה.

י' צבן:

אני מציע שהסיכום פה אחד של הועדה יהיה שנקיים דיון דחוף עם השרים לעיל על המשבר במצפה רמון וירוחם, על רקע מסקנות ועדת פורר.

מ"מ היו"ר פ' גרופר:

אני מציע להתלכד סביב הצעת חבר-הכנסת צבן.

ש' עמר:

אני מקבל את ההצעה, אבל מציע לקבוע הגבלת זמן לדיון.

מ"מ היו"ר פ' גרופר:

תוך שבועיים תתקיים ישיבה בנושא זה.

הוחלט: להזמין את שר האוצר, שר התעשייה והמסחר ושר הכלכלה והתכנון להמשיך הדיון בנושא.

שינויים בתקציב לשנת 1986

פנייה מס' 108 של הממונה על התקציבים (סיוע לחברות בניה במצוקה)

מ"מ היו"ר פ' גרופר:

בהתאם להחלטה של הועדה, לאחר הצעה של חבר-הכנסת יגאל כהן, באישור של חבר-הכנסת מצא ובלחץ של חבר-הכנסת דן תיכון, ויושב-ראש הועדה - - -

ד' דנינו:

הצעה לסדר. אני מציע לשמוע הסבר של נציג האוצר ולא להחליט בנושא זה היום.

ע' שגב:

אני מבקש להסביר את הפנייה החדשה של האוצר. היא באה בעקבות אישור ועדת הכספים. היתה הצעה של האוצר להוציא אמיסיה של 20 מיליון שקל. ועדת הכספים החליטה לקבל את ההצעה, עם שינוי, שהסיוע לקבלנים יהיה בדיוק כמו הסיוע לסולל-בונה.

י' מצא:

לא אמרנו כך. אמרנו שהסיוע יהיה מאותם מקורות ובאותם תנאים. הבנו שאי-אפשר להחיל את כל התנאים של סולל בונה על כל הקבלנים האחרים, למשל, שתוגש תכנית הבראה מפורטת, עניין פיטורי עובדים, שלא כל-כך רלוונטי.

מ"מ היו"ר פ' גרופר:

יש פה דבר והיפוכו. בדברי ההסבר כתוב במפורש: "בישיבת ועדת הכספים של הכנסת מיום 1.9.86 החליטה הועדה שהסיוע לחברות בניה וקבלנים ינתן באותה הדרך שניתן לסולל בונה." אנחנו מסכימים למה שכתוב בדברי ההסבר.

ע' שגב:

כמה חברים שוחחו אתי על-כך וביקשו להוציא את הסייג של ההון העצמי. להביא לשיקול דעת הועדה הציבורית לענין סיוע לקבלנים אם לדרוש הון עצמי לגבי חברות קטנות או לא. הדרישה לגבי ההון העצמי היא דרישה חדשה שלנו, שבאה כתוצאה מההחלטה של ועדת הכספים. הצענו את הדרך של אמיסיות בה אין סבסוד גדול.

ד' תיכון:

אתם מבקשים לטרפד את החלטת ועדת הכספים.

ע' שגב:

יש בעיה במתן סיוע באותה דרך שניתנה לסולל-בונה. זה מחייב גיבוש קריטריונים הרבה יותר הדוקים לגבי הון עצמי ופריסה. בחרנו דרך יותר פשוטה של אמיסיות, שתאפשר להעביר את הסיוע במהירות. המהירות היא פה גורם מרכזי.

ד' תיכון:

אני מציע להזמין את מר פוגל מיד. אתם מתעללים בוועדה ובקבלנים. עוד לא היה כדבר הזה.

ע' שגב:

הועדה החליטה שהסיוע לקבלנים יהיה באותה דרך שניתנה לסולל-בונה. לקחנו את הדברים ההכרחיים - עניין ההון העצמי ופריסת חובות. אי-אפשר להחיל על הקבלנים את כל כללי הסיוע.

ד' תיכון:

נקבל החלטה שונה מן המוצעת. מן הראוי שתהיה כאן נציגות מתאימה של האוצר.

נ' אבולוף:

ההתנאה לגבי 50% הון עצמי אינה ישימה לגבי חלק מהקבלנים לגביהם צריך להחליט על סיוע. אני מדבר על הקבלנים הקטנים בלבד, שהסיוע להם הוא קטן יחסית למכלול הסיוע. מדובר בעשרות בודדות של אלפי שקלים שניתן, בין לאנשים פרטיים שלגביהם בוודאי אי-אפשר לבקש להגדיל את ההון העצמי, ובין חברות של איש אחד, שמקבלות סכומים קטנים ביותר, שלגביהם אין אפשרות לדרוש הגדלת ההון העצמי ואין אפשרות ליצור מכשיר בקרה שיוכל לבדוק זאת. מינינו רואה חשבון שיבדוק את נושא ההבראה של החברות הגדולות והבינוניות. אנחנו עוסקים בנושא של החברות הקטנות והבינוניות בארץ. לאחר שני דיונים הגענו למסקנה שאת הדרישה של 50% הון עצמי קשה ליישם. אנחנו מבקשים לתת לנו שיקול-דעת לגבי הקבלנים הקטנים. נבדוק כל חברה וחברה ונחליט.

מ"מ היו"ר פ' גרופר:

האם לגבי חברות בינוניות וגדולות אתם מסכימים לדרישה הזאת?

נ' אבולוף:

כן.

ד' תיכון:

צריך לקבוע כלל.

נ' אבולוף:

אני מציע תיקרה של 100,000 דולר. מדובר ב-20-30 איש. אם הסיוע הסופי לא יעלה על 100,000 דולר, יהיה שיקול דעת לוועדה להחליט אם לבקש הגדלה של ההון העצמי או לא.

ד' תיכון:

איני מבין מה קורה כאן. היה נדמה לנו שסיימנו את הדיון בנושא לפני מספר חודשים. מה שהצלחנו לעשות - סיבכנו את הקבלנים כפל כפליים. הסיוע שניתן היום רק יכסה את הפער שנוצר מאז ועד היום. אני מניח שההחלטה שנתקבלה כאן לא מצאה חן בעיני מישו, והחליטו 'הבה ונתחכמה'.

ע' שגב:

לא נכון.

ש' עמר:

לא.

י' מצא:

חבר-הכנסת תיכון מדייק להפליא.

ד' תיכון:

מי שיכול להשקיע 50% ממקורותיו אינו זקוק לסיוע הזה. אנחנו מדברים כאן על אנשים שנמצאים במצוקה. אם אתם רוצים שהם לא יקבלו את הכסף, תשאירו את הדרישה להון עצמי. אני מקבל את ההסבר בעניין 50% הון עצמי, כאילו אמרת שהסיוע לא יינתן לאותם אנשים. אם רוצים לתת סיוע, נחליט על קבלת הצעת האוצר עם ההגבלה שהוצעה על-ידי מר אבולוף, שהיא קשה, כי בוודאי תשבו בוועדה הציבורית ותנגחו.

ע' שגב:

איננו יושבים בוועדה הציבורית.

ד' תיכון:

ההתנהגות הזאת אינה מקובלת עלי. הוועדה החליטה על מתן סיוע. איני מבין מדוע העניין נמשך תקופה כל-כך ארוכה. הדרישה של הגדלה ב-50% של ההון העצמי אינה ישימה. זה יטרף את כל ההחלטה. איני יכול הסכים לזה, ביודעי מה הקושי של אותם קבלנים לעבור את המכשול הזה של 50%. אילו היה להם כסף להגדיל את ההון העצמי ב-50%, היו נחלצים מן המצוקה. הכסף הזה מכפיל את עצמו כל שלושה חודשים, בגלל הריבית.

י' כהן:

החלטות הועדה אינן מיושמות. זה חמור מאוד. למי רוצים לסייע? למי שנקלע לקשיים. אני מציע לקבל את ההצעה של מר אבולוף, שעד תיקרה של 100,000 דולר יינתן שיקול דעת לוועדה הציבורית.

ש' עמר:

אבוי לאותו קבלן שאינו יכול להגדיל את הונו ב-50% מהיקף הסיוע. היתה לנו תביעה בסיסית שהכל יהיה לפי הכללים של סולל-בונה. האוצר טען שזה יהיה קשה. כפינו זאת עליו.

ע' שגב:

האוצר לא הצליח לכפות את זה על הבנקים. זאת הסיבה שסולל-בונה לא קיבלה עד-כה אף אגורה אחת.

ש' עמר:

כך ניתן סיוע לחולה והוא ימשיך להיות חולה. אם רוצים להבריא את ענף הבניה, הוא צריך לעמוד בקריטריונים האלה.

אני מציע לאשר את בקשת האוצר ככתבה וכלשוונה. אם לשנות - אני מציע לדחות את ההצבעה.

מ"מ היו"ר פ' גרופר:

אסור לדחות, כי אנחנו עושים עוול לקבלנים.

י' מצא:

אני רוצה להזכיר לחבר-הכנסת עמר שכפינו על האוצר את השינוי האחרון בהחלטה. הם לא קיבלו זאת בשמחה ובחדוה. הם יצאו מן החדר ואמרו: הם לא יקבלו את הכסף. כפינו זאת עליהם. מר פוגל אמר: לא נוכל להעביר להם אגורה אחת בעקבות ההחלטה שלכם. גם היום אינם מאושרים מן ההחלטה. רוצים שיגוייסו כספים משוק ההון.

הקבלנים כבר ביצעו את כל הגדלות ההון העצמי שיכלו. היום הם מחכים לכספים האלה כדי להתחיל לגלגל הלאה את הכסף. ההחלטה שלנו וגם ההחלטה של הממשלה אומרת שיש להתחשב בתנאים המשתנים של חברות. אין להדביק את כולם לסולל-בונה. יושב-ראש הועדה הציבורית מציע שלגבי קבלנים קטנים, עד 100,000 דולר, יהיה להם שיקול-דעת. מדובר בחברות משפחתיות קטנות. יהיו גם חברות בינוניות שלא יוכלו לעמוד בזה.

בדברי ההסבר נאמר "הפקדון יהיה על אחריות הבנקים". מה פירוש הדבר? ערביות. פירוש הדבר שמרבית הקבלנים הפךרטיים לא יוכלו לקבל את הסיוע, כי לוליהו להם ערביות כבר מזמן היו לוקחים את הכסף. לחלקם הגדול אין ערביות, בניגוד לסולל-בונה שיש לה חברות אם - ההסתדרות והמפעלים הגדולים. לסולל-בונה יש אבא ואמא ויש להם נכסים למכור. לקבלן הקטן אין נכסים למכור.

ע' עלי:

דבריו של מר אבולוף כל-כך משכנעים, שכל תוספת גורעת. אני מציע לקבל החלטת בנוסח הדברים שהשמיע מר אבולוף. כל שינוי או תוספת ירעו את מצב הקבלנים.

ב' שליטא:

האוצר נותן מעט מדי, ובעיקר - מאוחר מדי. אני מציע להצביע.

ש' עמר:

כדי לא לטרפד את העניין ולא לבקש התייעצות סיעתית, אני מציע לבקש מעורך-דין אבולוף לבוא בדברים עם האוצר עד יום ראשון. אם ההצעה בעניין התיקרה של 100,000 דולר תהיה מקובלת על האוצר, נקבל החלטה בהתאם.

נ' אבולוף:

האוצר מתנגד לכך.

מ"מ היו"ר פ' גרופר:

מר אבולוף בא בדברים עם האוצר. האוצר אינו מסכים. אם נדחה את ההצעה ליום ראשון, תהיה מהומה גדולה. אפשר לאשר את הצעת האוצר עם ההמלצה של מר אבולוף.

י' כהן:

נאשר את ההצעה של האוצר ונמליץ על קבלת ההצעה של מר אבולוף.

ש' עמר:

עם ההצעה היא לאשר את בקשת האוצר ולצרף המלצה לקבל את ההצעה של מר אבולוף, בבקשה.

י' מצא:

ואם האוצר לא יקבל את ההמלצה, ההצעה תחזור לדיון ביום ראשון.

ד' דנינו:

אני מבקש שהות להתייעצות סיעתית. עוד בתחילת הישיבה ביקשתי זאת.

מ"מ היו"ר פ' גרופר:

נתכנס שוב בשעה 12.30 לצורך הצבעה.

(הישיבה הופסקה בשעה 11.35)

(הישיבה חודשה בשעה 12.30)

מ"מ היו"ר פ' גרופר:

אנחנו מצביעים על ההצעה שהוסכמה בישיבה הבוקר - לאשר את הבקשה של האוצר על 40 מיליון שקל ולהמליץ לאוצר שעד סיוע של 100,000 דולר לקבלנים יינתן לוועדה הציבורית בראשות מר אבולוף שיקול-דעת לגבי הדרישה להגדלת ההון העצמי.

ה צ ב ע ה

ההחלטה לאשר פניה מס' 108 של הממונה על התקציבים נתקבלה

כן נתקבלה ההצעה להמליץ בפני האוצר לקבל את הצעת עו"ד נ' אבולוף, יו"ר [סעדה הציבורית לעניין סיוע לקבלנים: לתת שיקול דעת לוועדה הציבורית לותר על הדרישה בדבר הגדלת ההון העצמי במקרים שבהם הסיוע הסופי אינו עולה על 100,000 דולר.

מ"מ היו"ר פ' גרופר:

הישיבה נעולה.

(הישיבה ננעלה בשעה 12.35)